

Metodika sčítání ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) v ČR

Autoři: Pavel Čech, Jan Hora

Editor: Jan Havlíček

Verze 2020

Hlavní cíle průzkumu:

- získání aktuálních údajů o rozšíření, početnosti a vývoji populace ledňáčka říčního a dalších vybraných druhů na sledovaném území
- zjištění jeho biotopových nároků
- zjištění a popis faktorů s negativními dopady na jeho populace
- zjištění výskytu dalších ochránářsky významných druhů na kontrolovaných lokalitách

Metoda provádění průzkumu:

Výběr lokality

Vodní toky, břehy vodních nádrží. K hnízdění ledňáček vyhledává především kolmé břehy vodních toků.

Metoda monitoringu

Základní metodou monitoringu je vyhledávání obsazených hnízdních nor na vymezených úsecích vodních toků a vhodných břehů vodních nádrží. Na hlubší vodě lze doporučit použití člunu, v mělkých vodách kontroly břehů při procházení vodou. Při sčítání ze souše je za určitých podmínek nutné projít po obou stranách toku a prohledávat dalekohledem protější břehy. U každé nalezené hnízdní nory se známkami jejího obsazení (hájení terénního prvku s norou dospělými ptáky, stopy po nohách – vyběhané „kolejničky“ v chodbě nory, skořápky vajíček pod norou nebo pod oblíbenými posedy, výtok exkrementů z nory) je nutné vyčkat na přilet alespoň jednoho dospělého ptáka s potravou. Za zcela průkazný hnízdní výskyt ledňáčka říčního lze považovat zálety dospělých ptáků s potravou do nory, hlasy mláďat v noře, nebo nález neobratně létajících mláďat v sousedství hnízdní nory. Během průzkumu jsou povinně zaznamenávány všichni zjištění jedinci ledňáčka říčního, konipase horského, skorce vodního, písíka obecného, morčáka velkého a břehule říční.

Monitoring probíhá pouze za příznivých klimatických podmínek, je potřeba se vyhnout i zvýšené hladině vody a zákalu vody (prodlužuje se interval krmení).

Termín, počet návštěv a rozsah monitoringu

Monitoring proběhne na každé lokalitě ve dvou termínech, vždy v dopoledních hodinách.

1. termín: 10. dubna – 30. dubna
2. termín: 20. května – 20. června

Monitoring bude proveden na co nejvyšším možném počtu vhodných úseků vodních toků a vodních nádrží v rámci sledovaného území, respektive v množství daném plánem monitoringu. V oblastech, kde probíhal monitoring v minulosti, proběhne především na stejných lokalitách. Změna termínu, počtu návštěv a rozsahu monitoringu, popř. i další odůvodněné změny oproti metodice jsou možné na základě schválení odborným garantem.

Forma odevzdávání výsledků:

1) ve formě nálezových dat všech ptáků uvedených v metodice terénních prací

Nálezová data všech zjištěných nor a pozorovaných ledňáčků. Zároveň i nálezová data všech jedinců morčáka velkého, konipase horského, písíka obecného, skorce vodního a břehule říční. Nálezová data budou zadána do Nálezové databáze ochrany přírody (buď přímo nebo skrz mobilní aplikaci Biolog) nebo do Faunistické databáze České společnosti ornitologické (Avif). V případě zadávání nálezů do aplikace BioLog nebo databáze Avif se do poznámky k vycházce uvede „sčítání ledňáčka říčního“. V případě zadávání dat do NDOP bude správně vyplněn název zdroje: Sčítání ledňáčka říčního, typ zdroje: terénní šetření a projektu OP Mon3: Monitoring a mapování.

2) ve formě stručné textové závěrečné zprávy obsahující souhrnné výsledky mapování

(možnost doplnit o fotografie)

3) v podobě vektorových dat všech zmapovaných úseků vodních toků a ploch

Všechny úseky sčítaných oblastí budou odevzdány v podobě vektorových dat (formát shp., kml. nebo gpx.), případně je lze zakreslit do aplikace mapy.cz a do zprávy uvést odkaz na zakreslené linie.

Zdroj:

Čech, P., Hora, J., 2006: Metody monitoringu ptáků – Ledňáček říční. Dep. AOPK ČR, Praha, 4 pp.

Čech, P. 2017: Poznatky k teritorialitě ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) a jejich využití v terénní praxi (při monitoringu hnízdní hustoty a sledování dynamiky jeho regionální populace), Sborník referátů z III. mezinárodního semináře „Ledňáček říční (*Alcedo atthis*), jeho ochrana a výzkum“, 02/19 ZO ČSOP Alcedo, Vlašim, ISBN 978-80-270-3034-7